

Олександра Касьянова, канд. філол. наук, асист.
ORCID ID: 0000-0002-4351-412X
e-mail: kasianova.oleksandra@knu.ua
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

ЖАНРОВО-СТИЛІСТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕКСТІВ З АРХІВУ ОЛЕКСАНДРА ДОВЖЕНКА

Вступ. У статті проаналізовано жанрово-стилістичну характеристику текстів з архіву О. Довженка, зразки яких оприлюднено вперше в Україні у 2024 році до 130-ї річниці від дня народження письменника й кінорежисера в межах онлайн-проекту "Олександр Довженко: цифрова колекція" на сайті Центрального державного архіву-музею літератури і мистецтва України (ЦДАМЛМ). Серед розглянутих текстів – щоденникові нотатки, творчі й зображальні архівні документи (листи, заяви, протоколи, витяги з протоколів тощо). Опрацьовані тексти не тільки висвітлюють різні віхи життя й творчості О. Довженка, а також репрезентують мову того часу, що можна використовувати на заняттях української мови як іноземної для ознайомлення інокомунікантів із мовною політикою України. Тексти з архіву письменника показові щодо заборон української мови в офіційно-діловій сфері у ХХ ст.

Методи. Для аналізу текстів з архіву О. Довженка, було застосовано загальнонаукові та лінгвістичні методи. Використана система методів та прийомів дала можливість отримати відповідь на питання: якою ж мовою писали в часи О. Довженка, які мовні засоби були характерні для текстів того періоду, і чи можна зразки проаналізованих документів використовувати в навчальному процесі студентів-іноземців, які здобувають фах філолога.

Результати. Ознайомившись із документами та різними текстами в архіві О. Довженка, ми дійшли висновків, що там представлено жанрове розмаїття кількох стилів – художнього, офіційно-ділового, стилю масової інформації та епістолярного. Тексти названих стилів можна використовувати на заняттях з інокомунікантами, які здобувають фах філолога, у межах дисциплін, де вивчаються функціональні стилі української мови, що сприятиме ознайомленню здобувачів освіти не лише з мовними особливостями, характерними для певного стилю, а й пізнанню мовної політики того часу, літературного процесу України і його учасників. Однак зразки представлених текстів в архіві О. Довженка

мають бути презентовані в іншомовній аудиторії з розлогими коментарями, що зумовлено екранлінгвістичними чинниками, які можуть викликати труднощі в не носія мови.

Висновки. Проаналізовані матеріали засвідчили, що мова часів О. Довженка має характерні риси ХХ ст. Серед документів є тести українською та російською мовами, рукописні та друковані, суто текстові й з ілюстраціями. Жанрово-стилістичне розмаїття текстів з архіву засвідчує, що російська мова в період О. Довженка побутувала в офіційно-діловому мовленні, свідченням чого є протоколи, витяги з протоколів, інформаційні довідки написані виключно російською. А от приватні листи, афіші, сторінки з журналів, нотатки, тобто тексти стилю масової інформації, художнього писали у більшості випадків українською з дотриманням норм літературної мови.

Ключові слова: стиль, документ, інокомуніканти, українська мова як іноземна, Олександр Довженко.

Вступ

"Вона (ред. – мова), так само як і пісня, відображає, фіксує і позначає факти, явища й події життя суспільства і природи протягом століть і тисячоліть, приносячи кожному наступному поколінню нові й нові багатства, створені й відшліфовані попередниками" (Білодід, 1959, с. 3), – це слова І. Білодіда в передмові до видання "Мова творів Олександра Довженка (збірник «Зачарована Десна»)". І з ними важко не погодитися, адже мова є відображенням усіх процесів суспільства. За будь-яким твором можна скласти картину світу народу, дешифрувати закодоване, потаємне, що замовчувалося роками. Мова будь-якого автора репрезентує багатство і діапазон структурних стилів мовлення, їхні особливості, що спостерігаються на різних рівнях мови – лексичному, фонетичному, словотвірному, граматичному, синтаксичному. Крізь призму індивідуального стилю автора пізнається загальне, що притаманне представникові певної групи, народу (соціолінгвістичний підхід). Вивчення мовних явищ у діахронії та синхронії від конкретного до загального й навпаки є актуальним повсякчас, що зумовлено можливістю прогнозування подальшого розвитку мови. Крім того, аналіз жанрово-стилістичних особливостей текстів з архіву О. Довженка досі не був у прицілі наукових розвідок мовознавців, що пов'язано

з нещодавнім оприлюдненням – вперше в Україні у 2024 році до 130-ї річниці від дня народження письменника й кінорежисера в межах онлайн-проєкту "Олександр Довженко: цифрова колекція" на сайті ЦДАМЛМ – <https://csamm.archives.gov.ua/onlinevi-proiektu/tsyfrova-kolektsiia/> з'явилися щоденникові нотатки, творчі й зображальні архівні документи (листи, заяви тощо), знайдені в архіві О. Довженка.

Мета. Актуальність обраної теми дослідження зумовлює подальшу мету – розглянути й проаналізувати жанрово-стилістичні особливості щоденникових нотаток, творчих й зображальних архівних документів (листів, заяв тощо), знайдених в архіві О. Довженка, у результаті чого можна буде зробити проєкцію на систему мовних стилів загалом і визначення їхнього розвитку чи тягlosti традицій досліджуваних зразків текстів як репрезентантів конкретного стилю. Варто наголосити, що окремий текст відображає мову народу, оскільки його автором є представник лінгвокультурного ареалу, а це дозволяє простежити особливості мови часу Олександра Довженка.

Огляд літератури. Мова текстів О. Довженка до сьогодні була об'єктом вивчення багатьох лінгвістів. Ґрунтовні дослідження лінгвостилістичних особливостей прозових творів письменника здійснили І. Білодід, В. Гриневи́ч, М. Кабиш, М. Князян, Н. Сологуб, С. Форманова, Н. Хараман, О. Шумбар, О. Ясинецька та ін. Названі мовознавці вивчали виразність індивідуального стилю, що досягається сукупністю мовних засобів (від фонетичних до синтаксичних), що разом репрезентують художній стиль української мови. До сьогодні матеріали з архіву О. Довженка не були предметом вивчення науковців, що пов'язано з нещодавнім їхнім оприлюдненням для широкого загалу.

Методи

З урахуванням сучасних тенденцій у лінгвістиці здійснювали жанрово-стилістичний аналіз мови текстів з архіву О. Довженка, що передбачає розгляд мовних засобів у текстах. Також до текстів з архіву письменника застосували комплексний підхід, а саме синтез літературознавчих та лінгвістичних методів (Гіков, 2003, с. 20), зокрема використали формальний метод, індукцію,

аналіз і синтез, описовий. У дослідженні знайшов місце й соціолінгвістичний підхід, який передбачає вивчення жанрів і мовних явищ з урахуванням екстралінгвістичних чинників.

Результати

10 вересня 2024 року до 130-ї річниці від дня народження О. Довженка Центральний державний архів-музей літератури і мистецтва України представив онлайн проєкт із лейтмотивом "Я був задуманий на більше...", який презентує документи з архівних фондів ЦДАМЛМ України та висвітлює різні віхи життя та творчості письменника, кінорежисера, кінодраматурга, представляє його як художника, педагога. *"У межах тематичних рубрик цифрової колекції – творчі і зображальні архівні документи з особового фонду Олександра Довженка (фонд № 690), низка статей і світлин з фондів культурологів, кінознавців, журналістів, кіномитців – тих, хто оточував майстра, співпрацював з ним, досліджував його надбання. Це, зокрема, фонди: історика та літературознавця Федора Редька (Ф. № 2); актора Юрія Тимошенка (Ф. № 235); літературознавця та критика Олега Бабишкіна (Ф. № 835); письменника Олександра Підсухи (Ф. № 957); кінорежисера Олексія Швачка (Ф. № 1176); культуролога, кінокритика та видавця Романа Корогодського (Ф. № 1297); журналіста Миколи Куценка (Ф. № 1386); кінорежисера та сценариста Володимира Денисенка (Ф. № 1419) та багатьох інших"* (Цифрова колекція Олександра Довженка, б. д.), – зазначено на сайті проєкту. Представлена цифрова колекція містить значну кількість текстів, які репрезентують різні функціональні стилі, що дозволяє використовувати їх у межах дисциплін філологів, зокрема на заняттях зі студентами-іноземцями, які здобувають фах філолога. Гляньмо далі докладно на тексти, які можна використовувати в навчанні інокомунікантів, зважаючи при цьому на специфіку української мови як іноземної, а саме на тому, що кожному взятому для вивчення текстові мають передувати передтекстові завдання з коментарями, що зумовлено тим, що іноземець може не знати деяких слів, а також потребує пояснення екстралінгвістичних чинників – характеристику

періоду, у який написано текст, хто адресат і адресант, у яких умовах створювався і з якою метою тощо.

Проаналізувавши 4 розділи оприлюдненого архіву – "Віхи життєвого шляху" (10 текстів, серед яких 5 друкованих, а решта – рукописні), "Творець" (13 друкованих текстів), "Довженко і свідки його часу" (4 тексти – 2 друковані і 2 рукописні), "Пам'ять і спадок" (11 текстів, із них – 4 рукописні), виявили, що 33 тексти можна розподілили за стилями: художній, офіційно-діловий, стиль масової інформації та епістолярний.

У статті вживаємо термін стиль масової інформації на позначення публіцистичного стилю, зважаючи на думку Л. Шевченко, яка зазначала про те, що *"функціональні стилі як феномен еволюційної трансформації національної мови відбивають складність взаємодії історично змінних культурних парадигм суспільства. Історико-цивілізаційні періоди позначені домінують різними мовними стилями, які є культурною рефлексією на світ, що динамічно розвивається, формує і змінює світоглядні та естетичні цінності, відитовхується від догматичного, на певному етапі розвитку, знання, натомість визначає нові пріоритети, уподобання й ідеали"* (Шевченко, 2001, с. 81). За Л. Шевченко термін "публіцистичний" пов'язаний насамперед із газетно-журнальною публіцистикою й не охоплює на сьогодні *"мовлення електронних засобів масової інформації, реклами, інтернету"* (Шевченко, 2001, с. 86), а термін "стиль масової інформації" відображає іманентні характеристики поняття, цілісність внутрішньої форми.

Серед проаналізованих текстів виявлено такі жанри стилю масової інформації в архіві Олександра Довженка – сторінки з журналу, дружні шаржі з підписами, фотомонтаж, обкладинку книжки, афіші, що засвідчують доцільність вживання терміна "стиль масової інформації" на противагу "публіцистичному", бо представляють неоднорідність і неодноструктурованість текстів, невластиву суто газетній сфері. Мова текстів стилю масової інформації в архіві О. Довженка характеризується лаконічністю, влучністю, яка досягається за допомогою коротких простих речень, грі слів, односкладних словосполучень чи окремих влучних слів, рідше речень, наприклад: *"Ягідка кохання"*

(Фотокопія афіші фільму О. Довженка "Ягідка кохання" (1926 р.). ЦДАМЛМ України, ф. 1297, оп. 1, од. зб. 652, арк. 5), "Земля" (Фотокопія афіші до фільму О. Довженка "Земля" (1930 р.). ЦДАМЛМ України, ф. 1297, оп. 1, од. зб. 652, арк. 6.), "Той, що тримає землю в руках" (Ніжник І. Дружній шарж на О. Довженка. ЦДАМЛМ України, ф. 1386, оп. 1, од. зб. 341, арк. 4). Названі жанри написані переважно українською мовою, хоча поодинокі тексти є й російською мовою, що вимагає від викладача на занятті під час розгляду будь-якого тексту з архіву О. Довженка додаткового коментування щодо мовної політики того часу, зокрема у ХХ ст., коли жив і творив письменник, цензура вилучила з текстів різних стилів такі слова, як "козак", "москаль", "Україна", "український", "Січ", "Запоріжжя" через те, що вони мають український національно-символічний зміст, заборонялося говорити українською мовою, а освіта залежно від регіону велася або російською мовою, або румунською, або польською, діяло також обмеження вживання української мови в адміністративних органах, суді, освіті на підвладних полякам українських землях, за недотримання указів і розпоряджень розстрілювали (Гриценко, 2013, с. XL–XLI).

Мовна політика того часу яскраво вимальовується і в інших текстах, мовні засоби яких вказують на приналежність до офіційно-ділового стилю (напр., *матеріали про роботу Олександра Довженка в Представництвах УСРР у Польщі та Німеччині. ЦДАМЛМ України, ф. 690, оп. 4, од. зб. 162, арк. 1; витяг з протоколу засідання Політбюро ЦК КП(б)У про виведення Довженка О.П. зі складу Всеслов'янського комітету, Комітету по Сталінських преміях, редакції журналу "Україна" та звільнення від обов'язків художнього керівника Київської кіностудії художніх фільмів. 12 лютого 1944 р. Ф. 690, оп. 1, од. зб. 25-а, арк. 1*). Структурованість, датованість, чіткість і логічність викладу, беземоційність, а ще наявність назви документа – витяг із протоколу, протокол, свідчення, повідомлення, рапорт, донесення тощо – ознаки текстів офіційно-ділового стилю з архіву митця. Серед мовних форм різних типів документів переважають кліше, абстрактні

іменники (напр., *з'ясування, питання*), сталі конструкції, форми дієслів 1 і 2 осіб множини (напр., *повідомляємо, відповідаємо, висловлюємо, вибачте тощо*) та складні речення з підрядним зв'язком (переважно причинно-наслідковим). В іншомовній аудиторії зі студентами-філологами можна використовувати документи з архіву О. Довженка, створюючи завдання різного типу. Наприклад: **Завдання 1.** *Зайдіть на сайт Центрального державного архіву-музею літератури і мистецтва України, перегляньте всі матеріали, виберіть тексти, які належать до офіційно-ділового стилю.* **Завдання 2.** *Назвіть притаманні риси офіційно-ділового стилю, наведіть приклади з текстів.* **Завдання 3.** *Вставте пропущені прийменники у словосполучення, взяті з текстів з архіву О. Довженка (можна користуватися текстами на сайті): походить Сосниці на Чернігівщині, висловлюємо подяку ...участь, вітаємо вас прийдешніми святами тощо.*

Слід з обережністю використовувати для створення завдань рукописні тексти, адже інокомунікантам може бути складно декодувати написане, з одного боку, а з другого – це сприятиме розвитку навичок розпізнавання рукописних літер українського алфавіту.

Не кількісними, але показовими є тексти художнього стилю в аналізованому архіві. Серед них – оповідання, присвячене О. Довженкові, спогади, уривок сценарію, машинопис "України в огні", "Олександрові Довженку дружнє посланіє" у формі вірша, написане М. Рильським. Мова текстів художнього стилю того часу характеризується образністю, як і повсякчас, вживанням метафор та метонімії, епітетів та порівнянь тощо. Прозовим текстам притаманні розлогі речення – складний синтаксис із дотриманням пунктуаційних норм, дотримання жанрових вимог – структурованості для сценарію (напр., Довженко О. П. "Іван". Уривок сценарію. Машинопис. 1932 р. ЦДАМЛМ України, ф. 690, оп. 1, од. зб. 2, арк. 1).

У цифровій колекції є й місце листам. Вони різні за змістом, формою – рукописна та друквана, мовою – українською та російською. Усі листи з архіву можна поділити на офіційні

(службові) та неофіційні (приватні). Офіційні листи за змістом і функцією можна віднести до офіційно-ділового стилю, наприклад, лист управління державної безпеки НКВС УРСР архівному відділу НКВС УРСР про перевірку біографічних даних Довженка О. П. періоду 1917–1920 рр. (Фотокопія. 18 лютого 1941 р. ЦДАМЛМ України, ф. 1196, оп. 2, од. зб. 13, арк. 1), лист О. Довженка до Президії Спілки радянських письменників УРСР з проханням допомогти йому повернутися в Україну (10 жовтня. 1956 р. Копія. ЦДАМЛМ України, ф. 690, оп. 1, од. зб. 22, арк. 1).

Приватні листи, наприклад, лист О. Венцеславської до М. Куценка з інформацією про О. Довженка та В. Крилову (10.05.1995 р. ЦДАМЛМ України, ф. 1386, оп. 1, од. зб. 125, арк. 7), лист Ю. Тимошенка до О. Довженка (1947 р. ЦДАМЛМ України, ф. 235, оп. 1, од. зб. 42, арк. 1), лист В. Денисенка до О. Довженка (ЦДАМЛМ України, ф. 1419, оп. 1, од. зб. 112, арк. 1), лист М. Маловського до М. Куценка з переліком творів, присвячених життю та творчості О. Довженка (7 вересня 1971 р. Фрагмент. ЦДАМЛМ України, ф. 1386, оп. 1, од. зб. 191, арк. 2), лист О. Швачка до М. Куценка зі спогадами про О. Довженка (12 листопада 1969 р. Уривок. ЦДАМЛМ України, ф. 1386, оп. 1, од. зб. 246, арк. 1), лист М. Дудка до М. Куценка з інформацією про О. Довженка (26.09.1969 р. ЦДАМЛМ України, ф. 1386, оп. 1, од. зб. 146, арк. 4), лист В. Чазова (сина В. Крилової) до М. Куценка (19.10.1969 р. ЦДАМЛМ України, ф. 1386, оп. 1, од. зб. 243, арк. 1) характеризуються розмаїттям особливостей – тут і прості, і складні речення з різними видами зв'язку, і звертання, яке вказує на персональність, датованість, епітети й метафори, розмовні форми, чітке визначення учасників спілкування (діалогість і монологічність), вільний виклад, що засвідчує стилістичну неоднорідність. Приватне листування з різними мовними особливостями можемо віднести до розмовного чи художнього стилю.

Зважаючи на різноманітність листів – приватних і офіційних, вважаємо, що за спільними ознаками такими, як композиційне оформлення, датованість, чітке визначення адресата та адресанта

доцільно їх розглядати у межах епістолярного стилю, який за Л. Марчук, є одним із функціональних різновидів літературної мови, що обслуговує сферу письмових приватних або приватно-офіційних відносин (Марчук, 2009, с. 91–104). Важливо наголосити, що офіційні і приватні листи в архіві О. Довженка за своєю формою і змістом демонстративні щодо розбіжностей науковців про те, що епістолярний стиль не слід розглядати як окремих функціональний різновид мовлення. Тому на заняттях зі студентами-філологами можна обговорити ці розбіжності, працюючи безпосередньо з текстами з архіву О. Довженка.

Дискусія і висновки

Представлена цифрова колекція дала можливість переглянути та дослідити архівні матеріали, ознайомитися з першоджерелами й визначити, крім лінгвістичних особливостей текстів, екстралінгвістичні чинники, які розкривають і висвітлюють багатогранність особистості автора, особливості мовної ситуації того часу, а також дають змогу схарактеризувати мовні засоби, притаманні для функціональних стилів української мови. Проаналізовані матеріали засвідчили, що мова часів О. Довженка має характерні риси ХХ століття. Серед документів є тести українською та російською мовами, рукописні та друквані, суто текстові й з ілюстраціями. Жанрово-стилістичне розмаїття текстів з архіву засвідчує, що російська мова в період О. Довженка побутувала в офіційно-діловому мовленні, свіченням чого є протоколи, витяги з протоколів, листи державних установ, інформаційні довідки, написані виключно російською. А от приватні листи, афіші, сторінки з журналів, нотатки, тобто тексти стилю масової інформації, художнього та епістолярного писали українською з дотриманням норм літературної мови. Представлені на сайті документи з архіву О. Довженка можна використовувати з розлогими коментарями на заняттях зі студентами, які здобувають фах філолога. Створені вправи з використанням онлайн-архіву О. Довженка буде мати інтерактивний та дослідницький характер, що сприятиме мотивації глибше вивчати й удосконалити українську мову в інокомунікантів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Білодід, І. К. (1959). *Мова творів Олександра Довженка* (збірник "Зачарована Десна"). Вид-во АН УРСР. https://shron3.chtyvo.org.ua/Bilodid_Ivan/Mova_tvoriv_Oleksandra_Dovzhenka_zbirnyk_Zacharovana_Desna.pdf?

Гіков, Л. В. (2003). *Особливості вживання лексико-граматичних і лексичних одиниць в авторському стилі (на матеріалі німецької художньої прози)* [Автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04 "Германські мови", Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка].

Гриценко, П. Ю. (2013). Українська мова в Росії XIX – початку XX ст.: шляхи утвердження. *Українська ідентичність і мовне питання в Російській імперії: спроба державного регулювання (1847–1914)*. Збірник документів і матеріалів (відп. ред. Г. Боряк; упоряд. Г. Боряк, В. Баран, Л. Гісцова, Л. Демченко, О. Музичук, П. Найдено, В. Шандра). Ін-т історії України НАН України. <https://archive.org/details/ukrainska2013/page/n39/mode/1up?view=theater>

Марчук, Л. (2009). Синергетична основа епістолярного стилю як чинник формування національної ідентичності. *Іван Огієнко і сучасна наука та освіта* (с. 91–104). <https://www.info-library.com.ua/books-text-10486.html>

Цифрова колекція Олександра Довженка. (б. д.). *ЦДАМЛМ України*. <https://csamm.archives.gov.ua/onlainovi-proiekty/tsyfrova-kolektsiia/>

Шевченко, Л. І. (2001). *Інтелектуальна еволюція української літературної мови : теорія аналізу*. ВПЦ "Київський університет".

REFERENCE

Bilodid, I. K. (1959). *The language of Oleksandr Dovzhenko's works (collection "Enchanted Desna")*. Publishing house of the Academy of Sciences of the Ukrainian SSR [in Ukrainian]. https://shron3.chtyvo.org.ua/Bilodid_Ivan/Mova_tvoriv_Oleksandra_Dovzhenka_zbirnyk_Zacharovana_Desna.pdf?

Digital collection of Oleksandr Dovzhenko. *CSAMM of Ukraine* [in Ukrainian]. <https://csamm.archives.gov.ua/onlainovi-proiekty/tsyfrova-kolektsiia/>

Gikov, L. V. (2003). Features of the use of lexico-grammatical and lexical units in the author's style (on the material of German fiction). [PhD thesis for the degree of Candidate of Philology: specialty 10.02.04 "Germanic languages" Lviv National Ivan Franko University] [in Ukrainian].

Hrytsenko, P. (2013). Ukrainian language in Russia in the nineteenth and early twentieth centuries: ways of establishment. *Ukrainian identity and the language issue in the Russian Empire: an attempt at state regulation (1847–1914)*. A collection of documents and materials (edited by G. Boryak; compiled by G. Boryak, V. Baran, L. Gistsova, L. Demchenko, O. Muzychuk, P. Naidenko, V. Shandra). Institute of History of Ukraine of the National Academy of Sciences of Ukraine [in Ukrainian] <https://archive.org/details/ukrainska2013/page/n39/mode/1up?view=theater>.

Marchuk, L. (2009). Synergistic basis of epistolary style as a factor in the formation of national identity. *Ivan Ohienko and modern science and education* (pp. 91–104) [in Ukrainian] <https://www.info-library.com.ua/books-text-10486.html>.

Shevchenko, L. I. (2001). *Intellectual evolution of the Ukrainian literary language: theory of analysis*. Kyiv University Publishing House [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редколегії збірника: 17.10.24

Oleksandra Kasianova, PhD (Philol.), Assist.
ORCID ID: 0000-0002-4351-412X
e-mail: kasianova.oleksandra@knu.ua
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

GENRE AND STYLISTIC CHARACTERISTICS OF TEXTS FROM THE ARCHIVE OF OLEKSANDR DOVZHENKO

Background. *The article analyzes the genre and stylistic characteristics of texts from the Dovzhenko archive, samples of which were published for the first time in Ukraine in 2024 on the 130th anniversary of the writer and filmmaker's birth as part of the online project "Oleksandr Dovzhenko: Digital Collection" on the website of the Central State Archive-Museum of Literature and Art of Ukraine (CSMALA). The texts under consideration include diary notes, creative and pictorial archival documents (letters, statements, protocols, excerpts from protocols, etc.). The texts not only highlight various milestones in Dovzhenko's life and work, but also represent the language of the time, which can be used in Ukrainian as a foreign language classes to familiarize foreign communicators with the language policy of Ukraine. The texts from the writer's archive are indicative of the bans on the Ukrainian language in the official business sphere in the twentieth century.*

Methods. *General scientific and linguistic methods were used to analyze the texts from O. Dovzhenko's archive. The system of methods and techniques used made it possible to answer the following questions: what language was used in Dovzhenko's time, what linguistic means were characteristic of the texts of that period, and whether the samples of the analyzed documents can be used in the educational process of foreign students studying philology.*

Results. *Having familiarized ourselves with the documents and various texts in O. Dovzhenko's archive, we came to the conclusion that there is a genre diversity of several styles: artistic, official business, mass media and epistolary. The texts of these styles can be used in classes with foreign communicators studying philology as part of the disciplines that study the functional styles of the Ukrainian language, which will help familiarize students not only with the linguistic features characteristic of a particular style, but also with the language policy of the time, the literary process of Ukraine and its participants. However, samples of the texts presented in O. Dovzhenko's archive should be presented to a foreign audience with extensive commentary, due to screen-linguistic factors that may cause difficulties for non-native speakers.*

Conclusions. *The analyzed materials have shown that the language of Dovzhenko's time has characteristic features of the twentieth century. Among the documents are tests in Ukrainian and Russian, handwritten and printed, purely textual and with illustrations. The genre and stylistic diversity of texts from the archive shows that Russian was used in official business speech during Dovzhenko's period, as evidenced by the minutes, excerpts from minutes, and information references written exclusively in Russian. However, private letters, posters, pages*

from magazines, notes, i.e. texts of mass media and fiction style were written in Ukrainian in most cases in compliance with the norms of the literary language.

Keywords: *style, document, foreign communicators, Ukrainian as a foreign language, Oleksandr Dovzhenko.*

Автор заявляє про відсутність конфлікту інтересів. Спонсори не брали участі в розробленні дослідження; у зборі, аналізі чи інтерпретації даних; у написанні рукопису; в рішенні про публікацію результатів.

The author declare no conflicts of interest. The funders had no role in the design of the study; in the collection, analyses or interpretation of data; in the writing of the manuscript; in the decision to publish the results.